

Міжнародний гуманітарний університет
Факультет менеджменту, готельно-ресторанної справи та туризму
Кафедра готельно-ресторанного та туристичного бізнесу

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Лідерство і організаційна поведінка

Галузь знань	<u>24 «Сфера обслуговування»</u>
Спеціальність	<u>241 «Готельно-ресторанна справа»</u>
Назва освітньої програми	<u>Готельно-ресторанна справа</u>
Рівень вищої освіти	<u>перший (бакалаврський) рівень</u>

Розробники і викладачі	Контактний тел.	E-mail
професор кафедри менеджменту, д. е. н., професор Гончарук Анатолій Григорович	063-247-51-70	agg@ua.fm

1. АНОТАЦІЯ ДО КУРСУ

Предмет вивчення навчальної дисципліни - лідерство і організаційна поведінка як специфічні феномени функціонування сучасної організації, діяльність якої здійснюється в сфері публічного управління.

Мета дисципліни - формування у студентів уявлень про теоретичні аспекти соціального лідерства, сутності реалізації лідерських позицій в умовах сучасних підходів до функціонування соціальної організації. При цьому особлива увага приділяється специфіці реалізації технології командування в рамках завдань соціальної роботи. Курс орієнтований на формування у студентів професійних компетенцій, необхідних для виконання спеціальних функцій в рамках професійного стандарту, на виховання у них відповідних професійних і особистісних якостей, необхідних для здійснення діяльності в системі публічного управління.

2. ОЧІКУВАНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКІ ПЛАНУЄТЬСЯ СФОРМУВАТИ ТА ДОСЯГНЕННЯ ПРОГРАМНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

У процесі реалізації програми дисципліни «Лідерство і організаційна поведінка» формуються наступні компетентності із передбачених освітньою програмою:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми діяльності суб'єктів готельного і ресторанного бізнесу, що передбачає застосування теорій та методів системи наук, які формують концепції гостинності і характеризується комплексністю та невизначеністю умов..

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 01. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя.

ЗК 05. Здатність працювати в команді.

ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 09. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 10. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні (фахові) компетентності

СК 01. Розуміння предметної області і специфіки професійної діяльності.

СК 05. Здатність управляти підприємством, приймати рішення у господарській діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

СК 12. Здатність ініціювати концепцію розвитку бізнесу, формулювати бізнес-ідею розвитку суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

Навчальна дисципліна «Лідерство і організаційна поведінка» забезпечує досягнення **програмних результатів навчання (РН)**, передбачених освітньою програмою:

РН 05. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу;

РН 15. Розуміти економічні процеси та здійснювати планування, управління і контроль діяльності суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу.

РН 17. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань при організації ефективних комунікацій зі споживачами та суб'єктами готельного та ресторанного бізнесу.

РН 18. Презентувати власні проекти і розробки, аргументувати свої пропозиції щодо розвитку бізнесу.

Заплановані результати навчання за навчальною дисципліною

Знати:

- еволюцію поглядів на лідерство;
- основні теорії лідерства;
- основні характеристики малої групи;
- технології діагностики лідерських якостей;
- принципи командування;
- етапи розвитку команди;
- арсенал засобів впливу лідера на послідовників;

- особливості проектної команди;
- методи управління командою;

Уміти:

- оцінювати власні лідерські якості;
- оцінювати вплив лідера на ефективність діяльності групи;
- виявляти індивідів, що володіють лідерськими потенціалом;
- формувати команду з колег;
- організувати роботу команди;
- вибирати стиль лідерства, згідно реальним обставинам;
- мотивувати членів команди;
- контролювати роботу команди;
- виховувати (розвивати) лідерські якості;
- оцінювати наслідки прийнятих рішень;
- діагностувати ділові і особистісні якості персоналу;
- вивчати громадську думку групи (команди);
- організовувати групові дискусії.

Навички:

- розпізнавання особливостей лідерських якостей у керівників в публічній сфері;
- формування лідерських якостей в управлінській діяльності публічної сфери.

3. ОБСЯГ ТА ОЗНАКИ КУРСУ

Загалом		Вид заняття (денне відділення / заочне відділення)			Ознаки курсу		
ЄКТС	годин	Лекційні заняття	Практичні заняття	Самостійна робота	Курс, (рік навчання)	Семестр	Обов'язкова / вибіркова
6	180	30	30 / 10	120 / 160	3	6	Вибіркова

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				Заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
лекц.		прак	сам.роб.	лекц.		прак	сам.роб.	
Змістовний модуль 1. Основи теорії лідерства								
Тема 1. Функція лідера в сучасному суспільстві.	18	3	3	12	18	1	1	16
Тема 2. Історія зародження і розвитку психології лідерства	18	3	3	12	18	1	1	16
Тема 3. Особистісні характеристики лідера	18	3	3	12	18	1	1	16
Тема 4. Соціальна група особливості, типи	18	3	3	12	18	1	1	16

Тема 5. Соціально-психологічна структура групи	18	3	3	12	18	1	1	16
Змістовний модуль 3. Засади формування та функціонування організаційної поведінки								
Тема 6. Формування ефективних команд	18	3	3	12	18	1	1	16
Тема 7. Особливості взаємодії в групі	18	3	3	12	18	1	1	16
Тема 8. Управління діяльністю команди	18	3	3	12	18	1	1	16
Тема 9. Особливості взаємодії людей в групі на підприємствах індустрії гостинності	18	3	3	12	18	1	1	16
Тема 10. Формування конфліктологічної компетенції керівника	18	3	3	12	18	1	1	16
<i>Усього годин</i>	180	30	30	120	180	10	10	160
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ - ЕКЗАМЕН								

5. ТЕХНІЧНЕ Й ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ОБЛАДНАННЯ

Студенти отримують теми та питання курсу, основну і додаткову літературу, рекомендації, завдання та оцінки за їх виконання як традиційним шляхом, так і з використанням університетської платформи он-лайн навчання на базі Moodle. Окрім того, практичні навички у пошуку та аналізу інформації за курсом, з оформлення індивідуальних завдань, тощо, студенти отримують, користуючись університетськими комп'ютерними класами та бібліотекою.

6. ПИТАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Функція лідера в сучасному суспільстві 1.1. Специфіка сучасного менеджменту. 1.2. Творчість як основна компетенція лідера. 1.3. Концепція соціальної інженерії. 1.4. Роль лідера в умовах глобалізації ринку. 1.5. Концепція інтерактивного керівництва. 1.6. Концепція кайдзен	3	1
2	Тема 2. Історія зародження і розвитку психології лідерства 2.1. Передвоєнні теорії лідерства. 2.2. Теорія рис лідера. 2.3. Стилї лідерства. 2.4. Поведінкові концепції лідерства. 2.5. Історія зародження і розвитку психології лідерства. 2.6. Ситуаційний підхід до лідерства. 2.7. Концепція атрибутивного лідерства. 2.8. Харизматичний лідерство. 2.9. Трансформаційне лідерство.	3	1
3	Тема 3. Особистісні характеристики лідера	3	1

	3.1. Особисті якості лідера. 3.2. Правила, якими повинен керуватися лідер. 3.3. Соціальна відповідальність керівника. 3.4. Теорія особистості		
4	Тема 4. Соціальна група особливості, типи 4.1. Поняття і закономірності і характеристики груп, типологія груп. 4.2. Мала група. 4.3. Основні характеристики колективу. 4.4. Формальні і неформальні колективи. 4.5. Згуртованість колективу і рівні його розвитку	3	1
5	Тема 5. Соціально-психологічна структура групи 5.1. Статусно-рольові відносини, професійно-кваліфікаційні характеристики і статево-віковий склад. 5.2. Розподіл ділових ролей в організації. 5.3. Соціально-психологічний клімат організації. 5.4. Соціометричний статус людини	3	1
6	Тема 6. Формування ефективних команд 6.1. Принципи проектування ефективних організацій. 6.2. Основні підходи до формування команди. 6.3. Проектування організаційних структур.	3	1
7	Тема 7. Особливості взаємодії в групі 7.1. Поняття інтеракції і її особливості. 7.2. Детермінація поведінки. 7.3. Поведінка людини в організації. 7.4. Типи співробітників. 7.5. Типологія виконавців	3	1
8	Тема 8. Управління діяльністю команди 8.1. Лідерство в колективі. 8.2. Феномен влади. 8.3. Поняття авторитету. 8.4. Стиль управління. 8.5. Помилки керівника. 8.6. Мотивація: заохочення і покарання. 8.7. Ефективний стиль управління	3	1
9	Тема 9. Особливості взаємодії людей в групі на підприємствах індустрії гостинності 9.1. Психологічні механізми взаємодії. 9.2. Феномени групової життєдіяльності. 9.3. Індивідуальний та груповий вибір.	3	1

	9.4. Едуард де боно і всебічний підхід		
10	Тема 10. Формування конфліктологічної компетенції керівника 10.1. Конфлікт: особистість – група. 10.2. Міжгрупові конфлікти. 10.3. Управління конфліктом. 10.4. Стили конфліктної поведінки. 10.5. Класифікація конфліктних особистостей	3	1
	Всього	30	10

7. САМОСТІЙНА РОБОТА

1. До самостійної роботи студентів щодо вивчення дисципліни «Лідерство і організаційна поведінка» включаються:
2. Знайомство з науковою та навчальною літературою відповідно зазначених у програмі тем.
3. Опрацювання лекційного матеріалу.
4. Підготовка до практичних занять.
5. Консультації з викладачем протягом семестру.
6. Самостійне опрацювання окремих питань навчальної дисципліни.
7. Підготовка та виконання індивідуальних завдань у вигляді есе, рефератів тощо.
8. Підготовка до підсумкового контролю.

Тематика та питання до самостійної підготовки та індивідуальних завдань

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Тема 1. Функція лідера в сучасному суспільстві Реферат 1. Теорії особистісних якостей і теорії поведінки. 2. Лідери «уважного» або «ініціюючого» стилю поведінки. 3. Концепція вертикальних діадних зв'язків 4. Теорії «Ситуаційного лідерства» Кена Бланшара і Емоційного лідерства Даніель Гоулман.	12	16
2	Тема 2. Історія зародження і розвитку психології лідерства Реферат 1. Стили емоційного лідерства. 2. Авторитетний і наставницький стиль.	12	16
3	Тема 3. Особистісні характеристики лідера Реферат 1. Типи потреб, які має персонал організацій. 2. Чим обумовлена прийнятність використання теорії Х і Y Мак-Грегора..	12	16
4	Тема 4. Соціальна група особливості, типи Реферат	12	16

	1. Що означає ієрархічність потреб по Маслоу. 2. Принципова різниця мотивації і задоволеності потреб.		
5	Тема 5. Соціально-психологічна структура групи Реферат 1. Відмінності між психологічний контракт і трудового контракту. 2. Суть методів «батога і пряника».	12	16
6	Тема 6. Формування ефективних команд Реферат 1. Зв'язок між потребою, винагородою і мотивацією. 2. Теорія рівності.	12	16
7	Тема 7. Особливості взаємодії в групі Реферат 1. Технології ефективного спілкування і раціональної поведінки в конфлікті 2. Вплив на динаміку конфлікту особистих особливостей учасників.	12	16
8	Тема 8. Управління діяльністю команди Реферат 1. Усередині особистісні конфлікти. 2. Формування управлінської команди.	12	16
9	Тема 9. Особливості взаємодії людей в групі на підприємствах індустрії гостинності Реферат 1. Ситуаційне використання стилів керівництва. 2. Психологічна підготовка нововведень. 3. Мотивація і результативність організації.	12	16
10	Тема 10. Формування конфліктологічної компетенції керівника Реферат 1. Рольові конфлікти в організації. 2. Поняття комунікації та комунікативна компетентність. 3. Переговорний процес по вирішенню конфліктів.	12	16
	Всього	120	160

8. ВИДИ ТА МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Робоча програма навчальної дисципліни передбачає наступні види та методи контролю:

Види контролю	Складові оцінювання
поточний контроль, який здійснюється у ході: проведення практичних занять, виконання індивідуального завдання; проведення консультацій та відпрацювань.	50%
підсумковий контроль, який здійснюється у ході проведення іспиту.	50%

Методи діагностики знань (контролю)	фронтальне опитування; наукова доповідь, реферати, усне повідомлення, індивідуальне опитування; робота у групах; ділова гра, розв'язання ситуаційних завдань, кейсів, практичних завдань, іспит.
-------------------------------------	--

Питання до іспиту

1. Міждисциплінарна функція психології лідерства.
2. Роль психології лідерства в системі наук про менеджмент і діловому адмініструванні.
3. Історія зародження і розвитку психології лідерства.
4. Концепція лідерства в онтопсихології.
5. Функція лідера в сучасному суспільстві.
6. Концепція діади в бізнесі.
7. Концепції спрямованості і інтенціональності.
8. Креативність в бізнесі.
9. Сутність і правила реак experience (наповненого режиму).
10. Міжособистісна комунікація: сновидіння, семантичне поле.
11. Сучасні напрямки розвитку управління персоналом.
12. Сучасні методи планування персоналу.
13. Індивідуальне планування кар'єри менеджера
14. Розвиток персоналу: система, завдання, методи.
15. Лідерство в управлінні персоналом.
16. Стили лідерства.
17. Теорія людського капіталу і концепція «аналіз людських ресурсів»
18. Історія зародження і розвитку знань про лідерство.
19. Теорія рис лідерства.
20. Дослідження стилів лідерства.
21. Принципи вивчення «життєвого простору» особистості.
22. Ситуаційний підхід.
23. Теорія перцептивної активності послідовників.
24. Теорія особистісного аспект лідерства,
25. Теорія харизматичного лідерства.

26. Вірогіднісна модель ефективності лідерства.
27. Трансформаційна парадигма.
28. Трансакціоністська парадигма.
29. Концепція лідерства в онтопсихології.
30. Лідерство і керівництво.
31. Психологічна концепція обміну: (обмін в контексті трансакціоністського підходу до лідерства; обмін як прояв «ідіосинкразичного кредиту»; ціннісний обмін)
32. Імпліцитно теорія лідерства.
33. Інноваційний менеджмент.
34. Порівняльний аналіз західної і східної традиції управління.
35. Етапи становлення лідера.
36. Основні подібності та відмінності типів лідерства.
37. Психічна структура людини.
38. Три типу установки на сприйняття іншої людини: позитивна, негативна і адекватна.
39. Чотири пари основних характеристик типів особистості: екстраверсія-інтроверсія, сенсорика-інтуїція, мислення-відчуття, рішення-сприйняття.
40. Когнітивні відмінності мислення.
41. Основні функції егомаркетингу і їх зміст.
42. Індивідуальний кайдзен.
43. Особистісні характеристики лідера
44. Міжособистісна комунікація: сповідання, семантичне поле, принципи їх ефективного використання.
45. Визначення команди, типологія команд.
46. Мала група. Основні характеристики колективу.
47. Принципи проектування ефективних організацій.
48. Формальні і неформальні колективи.
49. Соціометрія і психологічний клімат колективу.
50. Ефективність роботи групи. Фактори, що впливають на ефективність роботи групи.
51. Поняття креативності. Особистісні передумови креативності.
52. Методи активізації творчого потенціалу.
53. Принципи управління розвитком творчого потенціалу.
54. Принципи етики лідера.
55. Базові критерії ефективної роботи лідера
56. Критерій перевірки точності прийнятого рішення.
57. Стреси і управління емоційним станом.
58. Міждисциплінарна функція психології лідерства та її роль в системі наук про менеджмент і діловому адмініструванні.
59. Історія зародження і розвитку психології лідерства.
60. Види підходів до явища лідерства в психології.
61. Основні подібності та відмінності типів лідерства.

62. Концепція лідерства в онтопсихології.
 63. Функція лідера в сучасному суспільстві.
 64. Лідерство як фактор особистісного зростання і рушійна сила соціального і підприємницького розвитку.
 65. Роль лідера в умовах глобалізації ринку.
 66. Принципи ефективної взаємодії людини і системи: самореалізація і взаємна функціональність.
 67. Чотири базові компоненти фігури лідера: соціально-економічна особистісна структура.

9. ОЦІНЮВАННЯ ПОТОЧНОЇ, САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ З ПІДСУМКОВИМ КОНТРОЛЕМ У ФОРМІ ЕКЗАМЕНУ/ ЗАЛІКУ

Денна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи на семінарських (практичних) заняттях			
1.1. Підготовка до практичних занять	Відповідно до робочої програми та розкладу занять	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час практичних занять	25
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.2. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що вносятся на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ¹ , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
1.3. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до розкладу занять і графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе)	10
1.4. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час аудиторних занять або ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль			50
екзамен			50
Всього балів			100

Заочна форма навчання			
<i>Поточний контроль</i>			
Види самостійної роботи	Планові терміни виконання	Форми контролю та звітності	Максимальний відсоток оцінювання
Систематичність і активність роботи під час аудиторних занять			
1.1. Підготовка до аудиторних занять	Відповідно до розкладу	Перевірка обсягу та якості засвоєного матеріалу під час аудиторних занять	15
За виконання контрольних робіт (завдань)			

¹ Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

1.2. Підготовка контрольних робіт	-//-	Перевірка контрольних робіт (завдань)	15
Виконання завдань для самостійного опрацювання			
1.3. Підготовка програмного матеріалу (тем, питань), що виноситься на самостійне вивчення	-//-	Розгляд відповідного матеріалу під час аудиторних занять або ІКР ² , перевірка конспектів навчальних текстів тощо	10
Виконання індивідуальних завдань (науково-дослідна робота студента)			
2.1. Підготовка реферату (есе) за заданою тематикою	Відповідно до графіку ІКР	Обговорення (захист) матеріалів реферату (есе) під час ІКР	5
2.3. Інші види індивідуальних завдань, в т.ч. підготовка наукових публікацій, участь у роботі круглих столів, конференцій тощо.	-//-	Обговорення результатів проведеної роботи під час ІКР, наукових конференцій та круглих столів.	5
Разом балів за поточний контроль			50
Підсумковий контроль екзамен			50
Всього балів підсумкової оцінки			100

10. КРИТЕРІЇ ПІДСУМКОВОЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ (для іспиту / заліку)

Рівень знань оцінюється:

- «відмінно» / «зараховано» А - від 90 до 100 балів. Студент виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно знаходити та опрацьовувати необхідну інформацію, демонструє знання матеріалу, проводить узагальнення і висновки. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, під час яких давав вичерпні, обґрунтовані, теоретично і практично правильні відповіді, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» В - від 82 до 89 балів. Студент володіє знаннями матеріалу, але допускає незначні помилки у формуванні термінів, категорій, проте за допомогою викладача швидко орієнтується і знаходить правильні відповіді. Був присутній на лекціях та семінарських заняттях, має конспект з виконаними завданнями до самостійної роботи, презентував реферат (есе) за заданою тематикою, проявляє активність і творчість у науково-дослідній роботі;

- «добре» / «зараховано» С - від 74 до 81 балів. Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, але дає недостатньо обґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, реферату та активність у науково-дослідній роботі;

- «задовільно» / «зараховано» D - від 64 до 73 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на середньому рівні, допускає помилки, серед яких є значна кількість суттєвих. При цьому враховується наявність конспекту з виконаними завданнями до самостійної роботи, рефератів (есе);

- «задовільно» / «зараховано» E - від 60 до 63 балів. Студент був присутній не на всіх лекціях та семінарських заняттях, володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні, на всі запитання дає необґрунтовані, невичерпні відповіді, допускає помилки, має неповний конспект з завданнями до самостійної роботи.

- «незадовільно з можливістю повторного складання» / «не зараховано» FX – від 35 до 59 балів. Студент володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

- «незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни» / «не зараховано» F – від 0 до 34 балів. Студент не володіє

² Індивідуально-консультативна робота викладача зі студентами

навчальним матеріалом.

Таблиця відповідності результатів контролю знань за різними шкалами

100-бальною шкалою	Шкала за ECTS	За національною шкалою	
		екзамен	залік
90-100 (10-12)	A	Відмінно	зараховано
82-89 (8-9)	B	Добре	
74-81(6-7)	C		
64-73 (5)	D	Задовільно	не зараховано
60-63 (4)	E		
35-59 (3)	Fx	незадовільно	
1-34 (2)	F		

11. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Баєва О. В. Основи менеджменту: практикум : навч. посібн. / О. В. Баєва, Н. І. Новальська, Л. О. Згалат-Лозинська. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 524 с.
2. Беседін М. О. Основи менеджменту: оцінно-ситуаційний підхід (модульний варіант) : підручник / М. О. Беседін, В. М. Нагаєв. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 496 с.
3. Вегера С. А. Поведінкова економіка – особлива галузь економічної теорії. Актуальні проблеми економіки. 2004. № 2 (32). С. 4–16.
4. Воронін А. В. Поведінка персоналу виробничої організації. Оцінка, управління, розвиток : монографія / А. В. Воронін ; Харківський національний економічний університет. – Х. : ІНЖЕК, 2008. – 319 с.
5. Карамушка Л. М. Психологія організаційної культури (на матеріалі промислових підприємств) : навч. посібн. / Л. М. Карамушка, І. І. Сняданко. – К. ; Львів : Край, 2010. – 212 с.
6. Кредісов А. І. Менеджмент для керівників / А. І. Кредісов. – К. : Т-во «Знання», КОО, 1999. – 556 с.
7. Мельник С. Г. Теоретико-методологічні аспекти організаційного розвитку вітчизняних підприємств / С. Г. Мельник // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – Т. 2. – С. 46–51.
8. Менеджмент. Теорія і практика : навч. посібн. / [А. А. Мазаракі, Г. Є. Мошек, Л. А. Гомба та ін.]. – К. : Атіка, 2007. – 584 с.

Допоміжна

1. Монастирський Г. Л. Теорія організації : Навч.-метод. комплекс / Г. Л. Монастирський. – Тернопіль : Економічна думка, 2007. 84 с.
2. Моргулець О. Б. Менеджмент у сфері послуг : навч. посібн. / О. Б. Моргулець. – К. : Центр учбової літератури, 2012. 384 с.
3. Психологія : навч. посібн. / О. В. Винославська, О. А. Бреусенко-Кузнецов, В. Л. Зливков та ін.; К. : Фірма «ІНКОС», 2005. 352 с.
5. Оленіч А. В. Формування і розвиток проектної команди в сучасних умовах/ А. В. Оленіч, З. Я. Шацька // Актуал. пробл. економіки. 2012. № 10. С. 136-142.
6. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навч. Посібник / С. Д. Максименко, В.О. Соловієнко — К.: МАУП, 2000. — 256 с.
7. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: Підручник: У 2 кн. Кн. 1: Соціальна психологія особистості і спілкування / Л.Е. Орбан-Лембрик – К.: Либідь, 2004. – 576 с.
8. Москаленко В.В. Соціальна психологія. Підручник. Видання 2-ге, виправлене та доповнене / В.В. Москаленко / К.: Центр учбової

літератури, 2008, 688 с.

9. Strube, M. J. (2005). What did Triplett really find? A contemporary analysis of the first experiment in social psychology. *American Journal of Psychology*, 118, 271-286.

10. Robert Boleslaw Zajonc (2004) *The selected works of R.B. Zajonc* Wiley, 2004, p. 408.

11. Оленіч А. В. Формування і розвиток проектної команди в сучасних умовах/ А. В. Оленіч, З. Я. Шацька // *Актуал. пробл. економіки*. - 2012. - № 10. - С. 136-142.

12. Keirse, David; Bates, Marilyn (1984). *Please Understand Me: Character & Temperament Types* (Fifth ed.). Prometheus Nemesis Book Company. p. 182.

15. Батенко Л.П. *Управління проектами: Навч. посібник* / Л.П. Батенко, О.А. Загородніх, В.В. Ліщинська / — К.: КНЕУ, 2003. — 231 с.

26. Міщенко А. П. *Стратегічне управління : навч. посіб.* / А. П. Міщенко. – К. : ЦУЛ, 2004. – 336 с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт вільної енциклопедії «Вікіпедія». – Режим доступу : <http://uk.wikipedia.org/wiki>.

2. Сайт журналу інтелектуальної еліти «Персонал». – Режим доступу : <http://www.personal.in.ua>.

3. Team Models. Different types of teams [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.managementstudyguide.com/team-models.htm>

4. Understanding Team. What is a Team? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.managementstudyguide.com/understanding-team.htm>

5. Муха Р.А. Команда, її сутність та особливості розвитку / Р.А. Муха / *Ефективна економіка*, №8, 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4253>

6. David Priestley. *Forming, Storming, Norming and Performing: The Stages of Team Formation* [Електронний ресурс] / David Priestley // *Venture team building*. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ventureteambuilding.co.uk/forming-storming-norming-performing/>.

7. Paul Schoemaker *7 Ways to Improve Your Team's Communication* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.inc.com/paulschoemaker/how-to-foster-deep-dialog-in-teams.html>.